

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie IV./2019
Senát II

Nález:

spisová značka	II. ÚS 59/2018
populárny názov	Právo na tlačovú opravu
sudca spravodajca	Lajos Mészáros
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	06.02.2019
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 26 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 26 ods. 2 zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov
analytická právna veta	Právo na opravu má slúžiť na opravu exaktne vyjadriteľných alebo aspoň preukázateľných tvrdení a nie je možné prostredníctvom neho „opravovať“ názory, podozrenia či dohady autora.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľka uvádza, že rozsudkom z 11. februára 2014 jej okresný súd uložil povinnosť na vlastné náklady uverejniť opravu nepravdivých skutkových tvrdení uverejnených v denníku Hospodárske noviny 21. júna 2013 v časti „Názory a analýzy“ v článku „Komentár Daga Daniša: Ako sa kupujú poslanci“, a to na rovnocennom mieste a rovnakým písmom, ako bol uverejnený tento článok, do ôsmich dní odo dňa právoplatnosti rozsudku. Proti uvedenému rozsudku podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol tak, že napadnutý rozsudok vo výroku, ktorým bola sťažovateľke uložená povinnosť uverejniť odpoveď, potvrdil. Sťažovateľka je presvedčená, že odvolací súd porušil jej základné právo na súdnu ochranu, ako aj základné právo na slobodu prejavu.
z odôvodnenia	Inštitút práva na tlačovú opravu zakotvený v § 7 tlačového zákona predstavuje jednu z foriem obmedzenia slobody prejavu, a to pre účely ochrany práv iných osôb. Pri výklade § 7 tlačového zákona musí všeobecný súd nájsť spravodlivú rovnováhu medzi záujmami zainteresovaných osôb. Východisko mu poskytuje v prvom rade samotný zákonodarca, podľa ktorého sa ochrana prostredníctvom tlačovej opravy poskytuje len proti nepravdivým skutkovým tvrdeniam. Prostredníctvom tlačovej opravy teda nie je možné reagovať na hodnotiace úsudky ani na pravdivé skutkové tvrdenia. Rozdiel medzi hodnotiacim úsudkom a skutkovým tvrdením

spočíva v zásade v tom, že pravdivosť skutkového tvrdenia je možné preukázať, zatiaľ čo pri hodnotiacom úsudku to možné nie je (rozsudok ESLP vo veci Lingens proti Rakúsku z 8. 7. 1986, č. 9815/82, bod 46). Samozrejme v niektorých prípadoch nie je možné jasne stanoviť hranicu medzi hodnotiacimi úsudkami a skutkovými výroky, a preto je každý prípad nutné posudzovať podľa konkrétnych okolností a na základe nich rozhodnúť, či danému výroku je treba poskytnúť ochranu. Predmetom sporu medzi sťažovateľkou a dotknutou osobou bola otázka, či v danej veci šlo o skutkové tvrdenia alebo hodnotiace úsudky.

Všeobecné sudy sa priklonili k názoru, ktorý zastáva aj dotknutá osoba, podľa ktorého šlo o skutkové tvrdenia. Sťažovateľka sa teda mohla zbaviť povinnosti uverejniť opravu len v prípade, ak by preukázala pravdivosť týchto tvrdení, čo však neurobila. Podľa okresného súdu autor článku v tomto prípade nevyjadroval svoje vlastné postoje, postrehy ani kritiku zo svojho subjektívneho pohľadu, ale prezentoval skutkové tvrdenia ako faktické, všeobecne známe a preukázané okolnosti. Zodpovednosti sťažovateľku nezbavovala ani skutočnosť, že sa autor odvolával na tzv. spis Gorila, pretože obsah tohto spisu je podľa okresného súdu diskutabilný a pravdivosť v ňom uvedených údajov preukázaná nebola. Okresný súd uviedol, že „autor nemôže bez ďalšieho prebrať informácie uvedené z takéhoto zdroja bez toho, aby si ich pravdivosť overil hodnoverným spôsobom. Ak by napokon bol spáchaný trestný čin podplácania, musel by existovať právoplatný odsudzujúci rozsudok... Z obsahu uznesenia Prezídia Policajného zboru, Úradu boja proti korupcii zo dňa 31.07.2009 súd zistil, že trestné stíhanie pre trestný čin podplácania, podľa ktorého neustálené osoby mali sľúbiť nespresnený úplatok nezisteným poslancom NR bolo zastavené, pretože bolo nepochybné, že sa skutok nestal.“. Krajský súd sa s názormi okresného súdu stotožnil a nad ich rámec dodal, že „hodnotiaci úsudok vyjadruje subjektívny názor autora, ktorý k určitému faktu zaujíma subjektívny postoj tak, že ho hodnotí z hľadiska správnosti a prijateľnosti, a to na základe vlastných (subjektívnych) kritérií. Za skutkové tvrdenia treba považovať vyjadrenia o skutkovej podstate alebo postupe, ktoré sa vyznačujú objektívnym vzťahom medzi prejavom a realitou a ktorých pravdivosť, úplnosť a presnosť je možné preveriť dokazovaním.“. Predmetné výroky však ani podľa krajského súdu neobsahovali úvahu či hodnotiaci úsudok autora, pretože jazykové vyjadrenie týchto výrokov nezodpovedalo jazykovému vyjadreniu hodnotiacich úsudkov. Podľa názoru krajského súdu: «[v] použitom jazykovom vyjadrení autora bez akýchkoľvek pochybností absentuje prvok subjektívneho hodnotenia (zaujatie postoja k určitému faktu) a hodnotenie faktu z hľadiska správnosti a prijateľnosti na základe subjektívnych kritérií autora. Namiesto toho autor čitateľom prezentuje kategorické konštatovanie o existencii konkrétnych skutočností, ktoré sú skutkovými tvrdeniami a to aj vzhľadom na použité výrazy a slovné spojenia „už vieme; prežila; mal; vložila; potrebovala.“.» Krajský súd sa tiež v plnom rozsahu stotožnil s názorom okresného súdu, podľa ktorého „v prípade absolútne nepravdivých skutkových tvrdení, t.j. tvrdení bez akéhokoľvek skutkového základu alebo tvrdení v celom kontexte nepravdivých, nie je možné z povahy týchto tvrdení uviesť pravdivé tvrdenia iným spôsobom ako uvedením, že dané tvrdenia sú nepravdivé. V opačnom prípade by takýto výklad ustanovenia § 7 ods. 3 tlačového zákona obchádzal jeho zmysel.“.

Ústavný súd dospel k záveru, že výklad § 7 tlačového zákona zo strany všeobecných súdov nezohľadňuje hodnotiaci charakter dotknutých výrokov a ani záujem na zachovaní slobody prejavu v prípade vyjadrovania názorov na významné spoločenské javy, a teda je arbitrárny.

Predovšetkým je treba uviesť, že dotknuté výroky je nutné hodnotiť v ich kontexte. Základom celého súboru sporných výrokov je tvrdenie, že „Podľa

spisu Gorila mal šéf Penty Haščák zabezpečiť pre koalíciu (a poslanecký klub ANO) dvoch poslancov Mečiarovho HZDS - Džupu a Kolesára. Džupa mal dostať štyri milióny korún a bude poslúchať. Ďalší dezertér mal dostať šesť miliónov.“. Autor tu podáva vlastný výklad toho, čo je obsahom tzv. spisu Gorila (spis interpretuje), a následne tieto informácie hodnotí. Predmetné tvrdenia sú navyše formulované vo forme dohadu, podozrení – „mal zabezpečiť“, „mal dostať“. Takémuto tvrdeniu nie je možné priradiť pravdivostnú hodnotu. Nie je teda ani možné konštatovať, že je absolútne nepravdivé (je len nepreukázané), a preto dotknutá osoba ani všeobecné súdy nedokázali týmto výrokom priradiť pravdivé výroky tak, ako to vyžaduje § 7 ods. 3 tlačového zákona, a namiesto toho vymysleli kategóriu „absolútne nepravdivých skutkových tvrdení“, kde už operujú s nedostatočným skutkovým základom (k tomu pozri ďalej). Ďalšie tvrdenia, podľa ktorých „Napríklad, dnes už vieme, že druhá Dzurindova vláda prežila kritický rok 2005 vďaka Pente“, ako aj „Penta sa vtedy naplno vložila do prelomenia parlamentnej krízy, pretože potrebovala pretlačiť Zajacove zdravotnícke zákony...“, nadväzujú na informácie, ktoré podľa autora vyplývajú zo spisu a sú pokračovaním jeho hodnotenia situácie.

Neudržateľnosť argumentácie všeobecných súdov je vidieť aj v tej časti ich rozhodnutí, v ktorej požadujú, aby autor preukazoval pravdivosť informácie, ktorá má byť obsahom tzv. spisu Gorila. Za alarmujúce považuje ústavný súd predovšetkým konštatovanie okresného súdu, ktoré nebolo zo strany krajského súdu nijako korigované a podľa ktorého „autor nemôže bez ďalšieho prebrať informácie uvedené z takéhoto zdroja (spis Gorila, pozn.) bez toho, aby si ich pravdivosť overil hodnoverným spôsobom. Ak by napokon bol spáchaný trestný čin podplácania, musel by existovať právoplatný odsudzujúci rozsudok.“. Ústavný súd podotýka, že „kauza Gorila“ je od zverejnenia prepisu tzv. spisu Gorila v roku 2011 oprávnené predmetom širokej verejnej diskusie, a to vrátane otázky autenticity spisu. Ide o závažnú celospoločenskú tému, ku ktorej médiá musia mať možnosť vyjadrovať sa. Ich úlohou je totiž poukazovať aj na politické prešľapy a škandály, aby tak podporili konštruktívnu debatu v spoločnosti a prostredníctvom tlaku verejnej mienky pomáhali spoločnosti vysporiadať sa s niektorými jej neduhmi. Médiá preto majú prívlastok „strážca demokracie“. Existencia prepisov spisu Gorila je nespochybniteľná (otázka ich autenticity je inou otázkou). Odkaz novinára na spis Gorila (bez ohľadu na to, či bola, alebo nebola potvrdená jeho autenticita) preto poskytuje dostatočný skutkový základ pre napadnuté vyhlásenia, predmetom ktorých je hodnotenie/analýza obsahu spisu, resp. závery z neho vyvozené. Požadovať od novinára, aby „ich pravdivosť overil hodnoverným spôsobom“, znamená klásť na jeho prácu neprimerané bremeno. Je absurdné požadovať od novinárov, aby v tomto smere nahrádzali orgány činné v trestnom konaní. Ústavný súd sa stotožňuje s názorom sťažovateľky, podľa ktorého „[v] prípade akceptácie tohto názoru by nebolo možné vôbec informovať o existencii určitých informácií alebo o existencii alebo obsahu spisov (Gorila), a to ani vo forme polemických výrokov, hoci by šlo o vec verejného záujmu“, čo je z hľadiska ochrany slobody prejavu neakceptovateľné.

Ústavný súd uzatvára, že právo na opravu má slúžiť na opravu exaktne vyjadriteľných alebo aspoň preukázateľných tvrdení (takým by bolo napr. tvrdenie, že niekto bol odsúdený za trestný čin; opak je možné dokázať predložením výpisu z registra trestov) a nie je možné prostredníctvom neho „opravovať“ názory, podozrenia či dohady autora. Krajský súd sa mal zaoberať dotknutým komentárom v celom jeho kontexte aj s ohľadom na jeho polemický obsah a hodnotiť ho v súlade so spoločenským a verejným záujmom na zachovaní slobody prejavu v prípade vyjadrovania názorov na významné spoločenské javy. Z kontextu dotknutého článku je zrejmé, že

uvedené výroky boli hodnotiacimi úsudkami. Záver, že šlo o „absolútne nepravdivé skutkové tvrdenia“, ktoré je možné korigovať tlačovou opravou, je preto neakceptovateľný. Krajský súd teda rozhodol arbitrárne (v rozpore s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušil základné právo sťažovateľky na slobodu prejavu zaručené čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy.

Ústavný súd sa nestotožnil s námietkami sťažovateľky týkajúcimi sa identifikovateľnosti osoby, ktorej sa výroky týkali. V tomto smere je racionálne odôvodnený, a teda z ústavného hľadiska akceptovateľný, názor všeobecných súdov, podľa ktorého na základe v komentári uvedených informácií bolo možné jednoznačne stotožniť osobu, ktorej sa výroky týkali (ako dotknutú osobu).

Ústavný súd s ohľadom na uvedené návrhu sťažovateľky vyhovel a napadnuté rozhodnutie zrušil. V ďalšom konaní bude krajský súd viazaný názorom ústavného súdu.

K argumentácii dotknutej osoby týkajúcej sa jej postavenia v konaní pred ústavným súdom ústavný súd uvádza, že jej boli v súlade s § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde zaslané všetky písomné podklady (ústavná sťažnosť, vyjadrenie krajského súdu), pričom jej bolo umožnené k veci sa vyjadriť. Z už uvedeného odôvodnenia však vyplýva, že ústavný súd sa s jej názorom nestotožnil. Ústavný súd len nad rámec podotýka, že názor dotknutej osoby, podľa ktorého „po rozhodnutí vo veci Lopéz Guió a osobitne po rozhodnutí Perea je zrejmé, že len štatút dotknutej osoby požiadavkám ESLP nestačí. A rovnako sa ESLP neuspokojí len s rozšírením práv dotknutej osoby o oboznámenie sa so sťažnosťou“, je založený na nesprávnej interpretácii rozhodnutia ESLP vo veci Perea. V prípade Perea ESLP nehodnotil zákonnú úpravu týkajúcu sa postavenia dotknutej osoby ani na ňu nadväzujúcu prax ústavného súdu. Predmetom rozhodnutia (a tiež kritiky) ESLP vo veci Perea je nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 584/2011 zo 16. mája 2012 (vydaný v čase, keď postavenie dotknutej osoby nebolo v § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde upravené; to je účinné až od 1. januára 2015), v ktorom ústavný súd konštatoval, že sa nebude zaoberať vyjadrením osoby, ktorá bola účastníkom konania pred všeobecným súdom, ale nie konania o ústavnej sťažnosti (pozri body 73 a 24 rozhodnutia ESLP vo veci Perea). Ako ESLP konštatuje, napriek tomu, že sa prax ústavného súdu medzičasom mohla zmeniť (pričom odkazuje na bod 39 rozhodnutia, v ktorom je poukázané na nález sp. zn. IV. ÚS 100/2014 z 23. mája 2014, v ktorom sa ústavný súd už námietkami osoby v de facto postavení dotknutej osoby zaoberal), nič to nemení na tom, že vo veci, ktorá bola predmetom prieskumu, námietky pána Perea ignoroval. V rozhodnutí vo veci Lopéz, ako aj v rozhodnutí vo veci Perea tak bolo určujúce, že osoba v de facto postavení dotknutej osoby sa nemala možnosť k veci vyjadriť. To však evidentne nie je tento prípad; napokon vyjadrenie dotknutej osoby je reakciou na výzvu ústavného súdu. K hypotetickej otázke, či pre upustenie od pojednávania v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde mal byť vyžadovaný súhlas dotknutej osoby (hypotetická preto, lebo dotknutá osoba nevyjadrila vôľu, aby prebehlo ústne pojednávanie, iba by chcela mať tú možnosť), ústavný súd konštatuje, že jeho úlohou nie je podávať výklad procesných ustanovení, ktoré nemajú väzbu na posudzovanú vec.

Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:

1. Základné právo sťažovateľky na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1 a ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 285/2014-349 z 11. februára 2016

	<p>porušené</p> <p>2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 285/2014-349 z 11. februára 2016 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.</p> <p>3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť sťažovateľke trovy konania do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEF a iných súdov	<p>Európsky súd pre ľudské práva:</p> <p>Lingens v. Rakúsko, č. 9815/82, 8. 7. 1986</p>
súvisiace právne predpisy	<p>zákon č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon) v znení neskorších predpisov</p>
klúčové slová	<p>tlač</p> <p>skutkové tvrdenie</p> <p>práva a slobody – politické-sloboda prejavu a právo na informácie</p> <p>hodnotiaci úsudok</p>

spisová značka	II. ÚS 531/2018
populárny názov	Intertemporálne ustanovenia CSP
súdca spravodajca	Sergej Kohut
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	06.02.2019
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1</p> <p>Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p> <p>zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov</p>
analytická právna veta	<p>Vzhľadom na dikciu § 470 CSP toto ustanovenie v plnom rozsahu dopadá aj na odvolacie konania začaté pred nadobudnutím účinnosti Civilného sporového poriadku. Princíp zachovania účinkov úkonov, ktoré v konaní nastali pred účinnosťou novej procesnej úpravy civilného konania, vyjadrený v § 470 ods. 2 CSP je doplňujúcim k princípu okamžitej aplikácie ustanovení Civilného sporového poriadku vyjadreného v § 470 ods. 1 CSP.</p> <p>V danom prípade aplikácia § 470 ods. 2 CSP nesporne znamená zachovanie účinkov odvolania podaného za účinnosti starej procesnej úpravy spočívajúcich v odvolacom prieskume odvolaním napadnutého prvostupňového rozsudku. Tento zachovaný účinok odvolania však žiadnym spôsobom nespochybňuje okamžitú aplikáciu príkazu obsiahnutého v § 390 CSP.</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Sťažovateľ sa žalobou na okresnom súde domáhal proti Slovenskej republike z titulu náhrady škody, ktorá mu bola spôsobená nezákonným trestným stíhaním, výkonom väzby a trestu odňatia slobody, zaplata sumy 318 973 € s úrokom z omeškania.</p> <p>Sťažovateľ bol uznesením okresného súdu z 19. marca 1999 vzatý do väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, z ktorej bol prepustený vo februári 2000. Rozsudkom okresného súdu v spojení s uznesením krajského súdu zo 14. januára 2004 bol sťažovateľ uznaný vinným pre trestný čin sprenevery podľa § 248 ods. 1, 3 písm. a), ods. 4 Trestného zákona a bol mu uložený nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 5 rokov, výkon ktorého začal 14. januára 2004. Po tom, čo Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 31. augusta 2004 odsudzujúci rozsudok ako nezákonný zrušil a vec vrátil okresnému súde na ďalšie konanie, bol sťažovateľ 31. augusta 2004 prepustený z výkonu trestu odňatia slobody.</p>

Sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu zo 6. marca 2008 v spojení s uznesením krajského súdu z 30. júla 2008 právoplatne spod obžaloby oslobodený podľa § 226 písm. c) Trestného poriadku. Pretože trestné stíhanie vedené proti sťažovateľovi od 2. marca 1999 do 15. augusta 2008 bolo nezákonné, sťažovateľ bol vo väzbe 11 mesiacov a vykonal trest odňatia slobody v trvaní 7 a pol mesiaca, hoci bol nevinný, uplatnil si žalobou náhradu škody spočívajúcu v strate na zárobku za 18 a pol mesiaca vo výške 1 000 € mesačne, náhradu trov obhajoby v trestnom konaní, náhradu morálnej ujmy za fyzické a psychické utrpenie a strádanie za obdobie 9 a pol roka trvania trestného stíhania vo výške 200 000 € a z titulu poškodenia povesti a sťaženia spoločenského uplatnenia vo výške 100 000 €. Žalovanú sumu žiadal sťažovateľ priznať s úrokom z omeškania od uplynutia lehoty na predbežné prerokovanie náhrady škody so žalovaným.

Okresný súd rozsudkom z 10. februára 2010 zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľovi sumu 214 680 € s úrokom z omeškania, konanie v časti o zaplatenie sumy 3 828 € s príslušným úrokom z omeškania zastavil a vo zvyšku žalobu zamietol. Ako z odôvodnenia jeho rozhodnutia vyplýva, škoda vzniknutá sťažovateľovi stratou na zárobku za obdobie od 1. marca 1999 do 31. júla 2008 a trovami obhajoby bola preukázaná do výšky 14 680 € a okresný súd za primerané odškodnenie nemajetkovej ujmy v dôsledku celého vedenia trestného stíhania považoval sumu 200 000 €. Proti tomuto rozsudku podali odvolanie sťažovateľ i žalovaný.

Krajský súd uznesením z 20. júna 2010 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pretože rozsudok považoval za nedostatočne odôvodnený, najmä pokiaľ ide o výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy a určenie obdobia, za ktoré bola priznaná náhrada straty na zárobku.

Okresný súd rozsudkom z 1. decembra 2010 zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľovi sumu 314 680 € s úrokom, konanie v časti o zaplatenie sumy 3 828 € s príslušným úrokom z omeškania zastavil a vo zvyšku žalobu zamietol. S odkazom na v rozhodnutí citovanú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva považoval za primeranú náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 300 000 €. Náhradu za stratu na zárobku priznal sťažovateľovi vo výške 14 517 € spolu za celé obdobie trestného stíhania s ohľadom i na to, že v čase, keď nebol vo väzbe, resp. výkone trestu odňatia slobody, nemohol si s v dôsledku vedenia trestného stíhania nájsť stabilnú prácu. Aj proti tomu rozsudku podali odvolanie sťažovateľ i žalovaný.

Krajský súd uznesením z 20. decembra 2011 rozsudok okresného súdu zrušil pre nedostatočné odôvodnenie a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Po tom, čo sťažovateľ podal proti tomuto uzneseniu sťažnosť ústavnému súdu, ústavný súd nálezom z 3. septembra 2013 konštatoval, že uznesením krajského súdu z 20. decembra 2011 bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ústavný súd uviedol, že vo vzťahu k zistenej kvalite odôvodnenia rozhodnutia okresného súdu dôvody zrušenia jeho rozhodnutia krajským súdom nie sú dostatočne konkrétne.

Krajský súd následne uznesením z 5. februára 2014 rozsudok okresného súdu z 1. decembra 2010 znova zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Rozhodnutie okresného súdu považoval (okrem priznania trov obhajoby vo výške 163 €) za nedostatočne odôvodnené, a to pokiaľ ide o výšku priznanej náhrady za stratu na zárobku, ako aj náhrady nemajetkovej ujmy. Vo vzťahu k výške náhrady straty na zárobku krajský súd uviedol, že je potrebné vziať

	<p>do úvahy obdobia, keď bol sťažovateľ v rozhodnom čase zamestnaný, a vykonaný výpočet vychádzajúci zo súm minimálnej mzdy podrobne vysvetliť. Odkaz okresného súdu na rozhodovacia prax Európskeho súdu pre ľudské práva považoval za nedostatočný; z rozhodnutia okresného súdu navyše podľa názoru krajského súdu nebolo zrejmé, z ktorých konkrétnych dôkazov považoval za preukázané, že došlo k narušeniu dobrej povesti a cti sťažovateľa.</p> <p>Okresný súd (v poradí tretím) rozsudkom z 9. mája 2016 zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľovi sumu 315 153 € s 5 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 300 000 € od 9. mája 2016 do zaplatenia a so 6 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 15 153 € od 11. mája 2009 do zaplatenia a vo zvyšku žalobu zamietol. Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalovaný.</p> <p>Krajský súd uznesením zo 4. júla 2018 rozsudok okresného súdu znova zrušil [podľa § 389 ods. 1 písm. b), c) CSP] a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Konštatoval, že ani v poradí tretí rozsudok okresného súdu nespĺňa atribúty riadneho odôvodnenia v zmysle § 220 ods. 2 CSP.</p> <p>Sťažovateľ sťažnosť na porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru týmto uznesením krajského súdu odôvodnil tým, že krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu podľa § 389 ods. 1 písm. b), c) CSP napriek tomu, že § 390 CSP mu prikazoval rozhodnúť meritórne vo veci, pretože rozsudok okresného súdu bol už prv (dvakrát) zrušený rozhodnutím odvolacieho súdu.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Sťažovateľ odôvodňuje porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že krajský súd, hoci rozhodoval v poradí už o treťom odvolaní proti rozhodnutiu okresného súdu vo veci sťažovateľa, nepostupoval podľa § 390 CSP a sám meritórne nerozhodol, ale naopak, podľa § 389 ods. 1 písm. b), c) CSP znova rozhodnutie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.</p> <p>Podľa § 389 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zruší, len ak</p> <ul style="list-style-type: none"> a) neboli splnené procesné podmienky, b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, ak tento nedostatok nemožno napraviť v konaní pred odvolacím súdom, c) súd prvej inštancie v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci nevykonal navrhované dôkazy, ak nie je účelné doplniť dokazovanie odvolacím súdom, alebo d) nejde o rozhodnutie vo veci samej a dôvody, pre ktoré bolo vydané, zanikli alebo ak také dôvody neexistovali. <p>Podľa § 390 CSP odvolací súd sám rozhodne vo veci, ak</p> <ul style="list-style-type: none"> a) rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo už raz odvolacím súdom zrušené, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a b) odvolací súd koná a rozhoduje o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie.

Podľa § 470 ods. 1 CSP ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

Podľa § 470 ods. 2 CSP právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Ak sa tento zákon použije na konania začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, nemožno uplatňovať ustanovenia tohto zákona o predbežnom prejednaní veci, popretí skutkových tvrdení protistrany a sudcovskej koncentrácii konania, ak by boli v neprospech strany.

Ako z obsahu odôvodnenia uznesenia krajského súdu č. k. 15 Co 320/2016-426 zo 4. júla 2018 vyplýva, krajský súd rozhodoval o odvolaní podanom žalovaným ešte za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, pričom postupoval pri svojom rozhodovaní podľa Civilného sporového poriadku s odkazom na § 470 ods. 1, 2 CSP. V dôsledku toho krajský súd aplikoval podľa § 470 ods. 1 vo veci už Civilný sporový poriadok. Konštatoval, že „preskúmal všetky podstatné odvolacie námietky žalovaného uvedené v jeho odvolaní, ako aj predchádzajúce konanie spolu s napadnutým rozsudkom súdu prvej inštancie a dospel k záveru, že sú splnené podmienky na zrušenie napadnutého rozsudku podľa § 389 ods. 1 písm. b/, c/ CSP a vrátenie veci súdu prvej inštancie v tomto rozsahu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie podľa § 391 os. 1 CSP“. Krajský súd uložil okresnému súdu vo veci „postupovať vo vyššie naznačenom smere a vo veci opätovne rozhodnúť s tým, že rozhodnutie riadne odôvodní v súlade s vyššie uvedeným usmernením a v súlade s ust. § 220 ods. 2, 3 CSP. Zároveň sa okresný súd v novom rozhodnutí vysporiada aj s námietkou premlčania nároku žalobcu, ktorú žalovaný vzniesol v odvolacom konaní“. Ako z obsahu odôvodnenia krajského súdu vyplýva, nezaoberal sa v ňom možnosťou postupu podľa § 390 CSP a neaplikovanie tohto ustanovenia nevysvetlil žiadnym spôsobom.

Ustanovenie § 390 CSP bolo zaradené do civilného procesného práva s cieľom dosiahnutia zvýšenia rýchlosti a efektívnosti súdneho konania a v nadväznosti na základné zásady civilného sporového konania. Jednou z nich je i zásada vyjadrená v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Účelom § 390 CSP je zrýchlenie konania rozhodnutím v merite veci a skrátenie celkovej dĺžky súdneho konania.

Ustanovenie § 390 CSP ukladá odvolaciemu súdu povinnosť, aby sám rozhodol vo veci, ak je naplnená hypotéza tejto normy, podľa ktorej rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo už raz odvolacím súdom zrušené, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a odvolací súd koná a rozhoduje o odvolaní proti novému rozhodnutiu súdu prvej inštancie.

Vzhľadom na dikciu § 470 CSP toto ustanovenie v plnom rozsahu dopadá aj na odvolacie konania začaté pred nadobudnutím účinnosti Civilného sporového poriadku. Aj ústavný súd už konštatoval, že princíp zachovania účinkov úkonov, ktoré v konaní nastali pred účinnosťou novej procesnej úpravy civilného konania, vyjadrený v § 470 ods. 2 CSP je doplňujúcim k princípu okamžitej aplikácie ustanovení Civilného sporového poriadku vyjadreného v § 470 ods. 1 CSP. V danom prípade aplikácia § 470 ods. 2 CSP nesporne znamená zachovanie účinkov odvolania podaného za účinnosti starej procesnej úpravy spočívajúcich v odvolacom prieskume odvolaním napadnutého prvostupňového rozsudku. Tento zachovaný účinok odvolania však žiadnym spôsobom nespochybňuje okamžitú aplikáciu príkazu obsiahnutého v § 390 CSP (III. ÚS 5/2018).

Ako z dikcie § 390 CSP vyplýva, toto ustanovenie je formulované kategoricky a v ňom uloženú povinnosť ukladá odvolaciemu súdu splniť vždy, ak sú naplnené predpoklady obsiahnuté v tomto rozhodnutí. Aj odvolací súd je povinný konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Z hľadiska systematiky Civilného sporového poriadku ide o ustanovenie špeciálne vo vzťahu k ustanoveniam upravujúcim iné spôsoby rozhodovania o podanom odvolaní (vrátane ustanovenia § 389 CSP). Ako aj zo skoršej rozhodovacej praxe ústavného súdu vyplýva, pri splnení predpokladov na aplikáciu § 390 CSP je daná zákonná povinnosť odvolacieho súdu postupovať dôsledne podľa tohto ustanovenia bez možnosti akýchkoľvek úvah od tohto ustanovenia sa odkloniť (I. ÚS 227/2018).

Pokiaľ preto krajský súd vo veci sťažovateľa § 390 CSP ignoroval a napriek jeho zneniu vo veci sám meritórne nerozhodol, neaplikovaním relevantnej právnej normy porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a reálne neposkytol sťažovateľovi súdnu ochranu v ústavou požadovanej kvalite (bod 1 výroku nálezu).

Ústavný súd vo veci sťažovateľa už v náleze č. k. III. ÚS 46/2013-40 z 3. septembra 2013 uviedol, že v aktuálnom procesnom štádiu konania pred všeobecnými súdmi (meritórny rozsudok je právoplatne zrušený a vec je vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie) neprichádza pri rešpektovaní čl. 127 ods. 1 ústavy zasahovanie ústavného súdu do nesúladu panujúceho medzi okresným súdom a krajským súdom v otázke právneho hodnotenia ustálených skutkových okolností prostredníctvom ústavno-súdneho prieskumu do úvahy. Rešpektujúc tento záver, ústavný súd tak iba pripomína:

Podľa čl. 46 ods. 3 ústavy každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

Ústavný súd viac ráz zdôraznil, že v právnom štáte právny poriadok nechráni štátnu moc pred občanmi; právny poriadok v právnom štáte určuje postup orgánov verejnej správy tak, aby neboli porušované práva občanov (II. ÚS 62/1999). Pre oblasť trestného konania to znamená, že hoci na jednej strane je povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní vyšetrovať a stíhať trestnú činnosť, na druhej strane sa štát nemôže zbaviť zodpovednosti za postup týchto orgánov, ak sa ukázu ich predpoklady neskôr ako mylné a nesprávne. Ak má byť jednotlivец povinný podrobiť sa vyšetrovacím úkonom, musí v právnom štáte existovať garancia, že v prípade preukázania, že trestnú činnosť nepáchal, dostane sa mu odškodnenia za všetky úkony, ktorým bol zo strany štátu podrobený. Nie je pritom rozhodné, ako orgány činné v trestnom konaní vyhodnotili pôvodné podozrenie, ale to, či sa ich podozrenie potvrdilo (Ústavný súd Českej republiky, nález sp. zn. I. ÚS 554/04 z 31. marca 2005). Pritom ústavnoprávny základ nároku jednotlivca na náhradu škody v prípade trestného stíhania, ktoré je skončené oslobodením spod obžaloby, je potrebné hľadať priamo v princípoch materiálneho právneho štátu. Ak má byť štát považovaný za právny štát, musí niesť objektívnu zodpovednosť za konanie svojich orgánov, ktorými zasahujú do základných práv jednotlivca. Nemožno totiž prehliadnuť, že štát nemá slobodnú vôľu, ale je povinný striktné dodržiavať právo v jeho ideálnej (škodu nespôsobujúcej) interpretácii (Ústavný súd Českej republiky, nález sp. zn. II. ÚS 590/08 zo 17. júna 2008, zhodne aj nález rovnakého súdu sp. zn. IV. ÚS 642/05 z 28. augusta 2007), a preto zmyslu právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu potom zodpovedá, aby každá ujma spôsobená nesprávnym či nezákonným zásahom štátu proti občanovi bola odčinená

	<p>(Najvyšší súd Slovenskej republiky, rozsudok sp. zn. 4 Cdo 183/2009 z 30. novembra 2009). Pokiaľ ide o trestné stíhanie je potrebné vychádzať z toho, že každé trestné konanie negatívne ovplyvňuje osobný život trestne stíhaného, na ktorého sa síce do okamžiku právoplatnosti meritórneho rozhodnutia prihliada ako na nevinného, ale už samotný fakt trestného stíhania je záťažou pre každého obvineného. Už samotné trestné stíhanie výrazne zasahuje do súkromného a osobného života jednotlivca, do jeho cti a dobrej povesti, a to tým skôr, ak ide o obvinenie nepravdivé, ktoré je potvrdené právoplatným oslobodzujúcim rozsudkom súdu (Ústavný súd Českej republiky, nález sp. zn. I. ÚS 554/04 z 31. marca 2005). Vo vzťahu k odškodňovaniu väzby je potrebné uplatňovať ako východisko princíp, podľa ktorého ak sa trestné stíhanie ukázalo ako nedôvodné, bola nedôvodná tiež samotná väzba ako prostriedok vedúci k vyšetreniu údajnej trestnej činnosti. Nebyť samotného trestného stíhania, nebol by jednotlivец podrobený povinnosti znášať jednotlivé procesné úkony či uplatnenie obmedzujúcich inštitútov vrátane výkonu samotnej väzby (Ústavný súd Českej republiky, nález sp. zn. II. ÚS 590/08 zo 17. júna 2008; zhodne R 125/2011, rozsudok veľkého senátu Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 31 Cdo 3916/2008 z 11. mája 2011). To znamená, že nárok na odškodnenie za väzbu, ak bolo trestné stíhanie zastavené alebo obvinený bol spod obžaloby oslobodený, sa priznáva, aj keď rozhodnutie o väzbe bolo zákonné (R 13/2009, Najvyšší súd Slovenskej republiky, rozsudok sp. zn. 4 Cdo 177/2005 z 31. mája 2007). Tieto princípy a východiská majú byť podľa presvedčenia ústavného súdu používané pri výklade jednoduchého práva pri jeho aplikácii tak, aby táto bola v súlade s účelom a zmyslom právnej úpravy, ako aj čl. 46 ods. 3 ústavy.</p> <p>Ústavný súd zároveň považuje za potrebné zdôrazniť, že pre naplnenie čl. 46 ods. 3 ústavy garantujúceho právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu alebo jeho nesprávnym úradným postupom je mimoriadne dôležitá nielen dôkladnosť, ale i rýchlosť poskytnutia súdnej ochrany, pretože k úplnému odstráneniu následkov nezákonnosti rozhodnutia dochádza až reparáciou všetkej ujmy, ktorá poškodenému vznikla. Význam tohto princípu sa ešte zvyšuje v prípadoch, keď dôsledkom nezákonného rozhodnutia štátu je obmedzenie osobnej slobody poškodenej osoby či mimoriadne dlhý čas prebiehajúce trestné stíhanie. Naplnenie princíпов právneho štátu v tejto oblasti preto vyžaduje aj zo strany všeobecných súdov, aby k týmto prípadom pristupovali s mimoriadnou pozornosťou, maximálnou efektívnosťou a rýchlosťou.</p> <p><u>Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Základné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 15 Co 320/2016-426 zo 4. júla 2018 porušené boli. 2. Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 15 Co 320/2016-426 zo 4. júla 2018 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie. 3. Krajský súd v Banskej Bystrici je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
<p>použitá odkazy na</p>	<p>Ústavný súd Slovenskej republiky:</p>

relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESELP a iných súdov	III. ÚS 5/2018, I. ÚS 227/2018, III. ÚS 46/2013, II. ÚS 62/1999, Ústavný súd Českej republiky: I. ÚS 554/04, II. ÚS 590/08, IV. ÚS 642/05 Najvyšší súd Slovenskej republiky: 4 Cdo 183/2009, 4 Cdo 177/2005 Najvyšší súd Českej republiky: 31 Cdo 3916/2008
súvisiace právne predpisy	zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok
klúčové slová	trest-odňatia slobody väzba náhrada nemajetkovej ujmy rozhodnutie-odôvodnenie náhrada škody (ujma)-majetková ujma

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.